

ERHVERVSJURA

EN TILTALE SKAL KUNNE HOLDE

ERSTATNINGSANSVAR: Hverken ledelsen i Roskilde Bank eller i andre kuldsejlede banker kan ånde lettet op efter statsadvokatens afgørelse om ikke at rejse en straffesag.



LARS BO LANGSTED
professor
Aalborg Universitet

erhverv@jp.dk

»Det kan ikke passe, at de kan sidde i deres millionvillaer i Hellerup og tømme almindelige menneskers bankkonto – det er krænkende for retsfølelsen«.

Nogenlunde sådan skulle ordene være faldet på Enhedslistens årsmøde sidste weekend i forbindelse med den manglende tiltalerejsning mod den tidligere ledelse af Roskilde Bank.

Bortset fra, at det er helt underholdende til en afveksling af se, at det er venstrefløjens retsfølelse, der er krænkende – dette dejligt uhåndgribelige fænomen, man altid kan påberåbe sig – ville det da også være ubehageligt, hvis det passede, og hvis det var så enkelt, som taleren gav udtryk for.

Der er imidlertid mange mennesker, også langt ud over Enhedslistens kreds, der har undret sig over, at man ikke fra anklagemyndighedens side mente at kunne rejse en tiltale mod den tidligere ledelse af Roskilde Bank. Denne undren er bl.a. fremkaldt af, at man i advokatundersøgelsen vedrørende Roskilde Bank pege-

de på, at nogle strafbelagte bestemmelser kunne være overtrådt, og af at Finanstilsynet har indgivet politianmeldelsen.

Man skal imidlertid tage udgangspunkt i, at man kun kan straffe personer, der i alle detaljer har gjort (eller undladt at gøre) noget, der er gjort strafbart i en konkret lovbestemmelse – og kun hvis disse personer enten har vidst, hvad de gjorde, eller burde have vidst det.

Statsadvokaten for Særlig Økonomisk Kriminalitet har ifølge eget udsagn nærmest vendt hver en tænkelig sten og ikke fundet, at man kunne bevise, at disse betingelser var opfyldt. Når man ikke kan bevise, at betingelserne er opfyldt, kan det skyldes, at betingelserne ikke er opfyldt, eller det kan skyldes, at man tror, at de er opfyldt, men ikke kan finde de fornødne beviser for det. Det er imidlertid lige meget, for i ingen af tilfældene kan man gennemføre en fældende straffesag, og man er jo som bekendt uskyldig, indtil det modsatte måtte være bevist. Det vil det så ikke blive her.

Der er ikke noget, der tyder på, at den endelige afvejning skyldes manglende ressour-

cer, således som nogle har været inde på. Manglende ressourcer kunne i denne sag bevirke, at den endelige beslutning trak meget længe ud, men det er svært at forestille sig, at der skulle være efterforskningsskridt, som ikke er blevet foretaget på grund af manglende ressourcer. De mulige forbrydelser er begået i Roskilde og alle vidner m.fl. befinder sig i København og omegn.

Finanstilsynet kunne på baggrund af advokatundersøgelsen dårligt undlade en politianmeldelse og advokatundersøgelsen er – som sådan nogle altid er – behæftet med den store usikkerhed, at den alene er udarbejdet på baggrund af skriftligt materiale og kun sjældent efter kontradiktion (dvs. at man har spurgt de implicerede om deres syn på sagen).

Politiet gør imidlertid det, at det også snakker med de implicerede, og vi må derfor antage, at det er den mest sobre vurdering på det mest fyldestgørende grundlag, der nu ligger med anklagemyndighedens undladelse af at rejse en straffesag. Vi må også

håbe, at anklagemyndighedens vurdering er solid og ikke er baseret på et ønske om ikke at rejse en sag, som man ikke er 100 pct. sikker på at vinde. Men lad nu det ligge.

For vil det sige, at den tidligere ledelse i Roskilde Bank nu blot kan nyde tilværelsen i »deres millionvillaer i Hellerup«? Ikke helt. Som de fleste bekendt, verserer der fortsat en række erstatningsager mod den tidligere ledelse i Roskilde Bank, og de er ikke påvirket af den manglende tiltalerejsning. Erstatningskrav er baseret på en samlet skønsmæssig vurdering af, om den sagsøgte burde have handlet anderledes, end han gjorde.

Selvom erstatningsansvaret – sådan som strafansvaret – er bundet op på et krav om overtrædelse af bestemte paragraffer, skal der dog alligevel noget til at ifalde et erstatningsansvar.

At dommeren set i bakspejlet må konstatere, at ledelsens ageren resulterede i et tab, er således ikke nok. Det er

nødvendigt at statuere, at ledelsen på det tidspunkt, da den agerede eller undlod at agere, handlede klart uforsvarligt i forhold til aktionærer eller kreditorer.

Det skal herudover bevises, at det er ledelsens fejl, der har forårsaget det tab, der også skal kunne bevises.

Temaet i en erstatningsag vil således langtfra kun være, om ledelsen havde handlet anderledes, end den burde.

Det vil i mindst lige så høj grad komme til at dreje sig om, hvorvidt det er ledelsens eventuelle fejl, der har påført kunderne deres uomtvistelige tab.

Skulle et eller flere af ledelsesmedlemmerne blive fundet erstatningsansvarlige, risikerer de imidlertid også en sanktion, der rigeligt kan minde om en straf. De pågældende ledelsesmedlemmer har jo således ikke beriget sig selv med de penge, som kunder og aktionærer har tabt.

Det kan godt være, at nogle vil mene, at bankledelserne har haft en høj løn, men de har ikke haft en løn, der bare tilnærmelsesvis minder om de beløb, som de risikerer at blive dømt til at betale.

Man kan således på ingen måde sige, at ledelsen i Ros-

kilde Bank – eller de øvrige banker – kan ånde lettet op efter statsadvokatens afgørelse om ikke at rejse en straffesag. Den ville dybest set have været det mindste onde af de to typer opgør, de stod over for.

Man skal derfor heller ikke forfalde til at tro, at man politisk bør presse statsadvokaturen til at rejse tiltaler, den ikke selv tror på, kan holde.

Det prøvede man i 1990'erne i selskabstømmerkomplekset, da ikke mindst venstrefløjens var uhyre aktiv for – mod anklagemyndighedens oprindelige indstilling – at der skulle rejses straffesager også mod sælgerne af overskudsselskaberne.

Det endte med frifindelser i de tre sager, hvor anklagemyndigheden rejste strafferetlig tiltale – men til gengæld blev samtlige sælgere, og deres rådgivere og mange af de banker, der havde været involveret i sagerne, dømt til at betale erstatning til skattevæsnet.

Selskabstømmerkomplekset er således også et eksempel på, at man sagtens kan blive fundet erstatningsansvarlig, selvom der ikke er noget strafferetligt at komme efter. Om det også kommer til at gå sådan i bank-sagerne, vil tiden vise.

